

Ühe päevaga valmis Endlas koolinoorte ja professionaalide koostöös lavastus „Mõttetu mees.“ Noortele osatähtjatele tehakse grimmi.

Päeval proov, õhtul esietendus. Peaosalist Anti-Holger Mutikut juhendab lavastaja Ingomar Vihmar.

Kõik on valmis! Kell 7 õhtul algas etendus. FOTOD: MADIS SINIVEE

Teatrihuvilised noored vallutasid Endla. Järgmine aasta võetakse Kuressaare

Kui palju mahub ühte päeva

Alapealkirja „Teater on inimene“ kandis 11. märtsil Pärnus toimunud tasuta teatripäev koolinoortele. Maakonna õpilastele pakkusid hommikust õhtuni töötube ja etendusi Eesti teatrid, Viljandi kultuuriakadeemia ja Eesti kunstiakadeemia.

„Teater on inimene“ tõstab esile kõiki inimesi, kes teatris toimuvasse oma panuse annavad. Kõik, mis teatris sünnib, on paljude inimeste töö tulemus. Samuti tähistab see laval eretkandvat – inimest, tema tundeid ja regusid.

Koolinoorte teatripäeva idee sündis aastapäevad tagasi Eesti etendusasutuste liidu koosviibimisel, esimeseks korraldajaks sai jühuse tahtl Endla teater ning esimesteks õnnelikeks seeläbi Pärnu linn ja maakonna õpilased.

Teatripäevale registreerus üle viiesaja 1.–12. klassi õpilase, kes said osa kuest etendusest ning enam kui kuuekümnest töötoast.

Töötoad tutvustasid teatritegemise tahke ning neid jagus eri vanuses ja erinevate huvidega õpilastele multimeediast näitlejameisterlikkuseni. Sinna vahele mahtusid videokujundus, butafooria, lavavõitlus, kõnetehnika ja palju muud. Töötoas võis näiteks luua turundusplaani, valmistada butafoorse kooigi või joonistada sõbrale toomanäo.

Nii sõitis rahvuskooper Estonia Pärnusse kolme haridusprogrammi: „Hunt ja seitse kitsetal-le“, „Ka operat kõlab tuttavalt“ ja „Päikesekuningas Kratiini – balleti-ajaloo kiirkursus“.

Drakadeemikutest olid kohal Mikhel Seeder (VAT Teatri töotu-

ba „Näidendi kirjutamine“), Kairi Kruus (Eesti Draamateatri töötuba „Millest me räägime, kui me räägime teatrist?“) ja Liis Aedmaa (Ugala teatri töötuba „Kuidas sünnib näidend?“).

Endla teater korraldas omalt poolt programmi „Teater 1 päevaga“, kus gümnaasiumiealised noored said Endla teatri töötajate juhendamisel tuua lavale lühietenduse, käies selleks läbi kõik etapid näidendi kirjutamisest lavastamisest, kujundamisest ja näitlemisest.

Näidendi leidmiseks korraldas Endla teater gümnaasiuminoortele „Hea idee“ konkursi. Parimate kirjutiste autorid kutsuti Endlasse Draakadeemia näidendi kirjutamise koolitusele, mis toimus VAT Teatri dramaturgi Mikhel Seederi juhendamisel.

Parimaks näidendiks tunnistati Miina Härma gümnaasiumi 11. klassi õpilase Taavi Tuuliku lühinäidend „Mõttetu mees“. Esietendusele koolinoorte teatripäeva õhtul kell 19 Endla teatri suures saalis olid oodatud kõik huvilised.

Panuse koolinoorte teatripäeva toimimisse andsid Pärnu linn, hasartmängumaksu nõukogu, Eesti kultuurikapital, Eesti etendusasutuste liit, Endla teater, Tallinna Linnateater, Vene Teater, Eesti Draamateater, VAT Teater, NUKU teater, Von Krahl, Kanuti Gildi Saal, rahvuskooper Estonia, Kuressaare linnateater, Rakvere teater, Piip ja Tuut teater, Ugala teater, teater Vanemuine, Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia ja Eesti kunstiakadeemia.

Järgmisel aastal umbes samal ajal korraldab koolinoorte tasuta teatripäeva Kuressaare linnateater.

Kui palju jõuab ühe päevaga

Teatripäeva korraldaja Kaili Viidas, kuidas selline mastapne mõte sündis?

Idee tuli etendusasutuste liidult. Mõte oli teha koolinoorte teatripäev igal aastal erinevas teatrilinnas. Seekord sattus Pärnu. Mina mõtlesin oma naiivses entusiasmis, et teeme ära. Kui ütleme ei, siis seda ei tehtagi ja aasta pärast ollakse samas olukorras. Kohe tuleb võtta härjal sarvist, siis tõenäoliselt asi toimubki.

Siis haarasite kogu Endla teatriga härjal sarvist?

Ja mõtlesime, milline võiks olla fookus. Jõudsimise selleni, et peaksid olema töötoad ja etendused. Erinevad asjad, et noortele näidata – teater ei ole ainult näitleja või etendus, mida publik näeb. Iga detaili ja liigutuse taga on alati inimene. Teatrid tuli selle mõttega väga hästi kaasa, pakkusid välja oma töötube ja etendusi. Lõpuks oli meil 61 töötuba, kus liikus ringi ligi 500 last. Mõtlesime, et teeme Endla poolt eriti hullumeelse ürituse – teatrilavastuse ühe päevaga.

Iseäranis hull on see teatrilinimeste meelest, kes teavad, kui kaua asjad tegelikult aega võtavad.

Vahel on ikka tehtud *performance*’id ja *happening*’e. Aga ühe päevaga teatrilavastust, et on kõik lülid, alates näidendi kirjutamisest, poindud me varum teinud.

Põhimõte oli teha kõike koolinoortega koos. Meil olid ühised meeskonnad – lavastajate, näitlejate, kujundajate ... Näidendi tekst oli olemas, kui teatripäevani jäi kuu aega. Kolm päeva enne teatripäeva valisime *casting*’ult osatähtjad välja ja andsime neile tekstiraamatud, et nad jõuaksid tekstiga natuke tutvuda.

Näidendikirjutajad olid enamjaolt Tartust, lavastuses osalejad enamjaolt

Endla teatri näitleja ja lavastaja Kaili Viidas. FOTO: URMAS LUIK

Pärnu õpilased. Kuna projekt kestab terve päeva, on mujalt tulijatel keeruline hommikul üheksaks Endlasse jõuda ja õhtul üheksa ajal kodu poole saada.

Kui suur huvi *casting*’u vastu oli?

Kui ennast oli kirja pannud 20 noort, lõime registreerimise lukku. Lavastuses on 11 tegelast. Need, kes varem registreerisid, olid järelikult rohkem huvitatud.

Millest näidend „Mõttetu mees“ räägib?

Üksikust mehest, kes sündis maailma, kus kõigil on mõttekaaslased, välja arvatud temal. Kuidas ta püüab hakka saada ühiskonnas, kus üksikult on ebanoormaalne. Noor autor mõtiskleb, kas üksikult ja üksiolek on halb või ei ole. Kuidas sellega toime tulla ning kui palju ja kuidas me üksteist vajame.

Kes lavastama hakkas?

Ingomar Vihmar koos noortega. Neli

õpilast panid ennast lavastamistöötuba kirja. Igauks neist lavastab kaks stseeni. See on põnev sümbioos. Noortel on harukordne võimalus tuua professionaalse teatrimeeskonnaga koostöös suurele lavale näitemäng. Teha seda ühe päevaga on muidugi ka Endla teatri inimestele erakordne kogemus.

Mis kell proovid algasid?

Kell üheksa hommikul kohtusime ja lugesime näitemängu läbi. Praegu (tund enne esietendust) käib kontroll- etendus, mis on tänase päeva jooksul seitsemes läbimäng.

Kas tekst jääb pähe?

Leppisime kokku, et peategelane võib osaraamatut kasutada. Etendus kestab ikkagi pool tundi ja teksti on palju. Professionaalse näitlejana arvan, et mina nii kiiresti selle päheõppimisega hakkama ei saaks. Seal on dialoogid, monoloogid, luuletus ... Aga meie peaosaline Anti-Holger Mutik on väga tubli.

Tähtis tiim on ka kunstnikud, kes kogu kujunduse loovad. Lavastusel on video-, valgus- ja lavakujundus, kostüümi- ja grimimikujundus ... Muusikalise kujunduse teevad Endla professionaalid, aga igal pool on noorte käsi mängus ja neil on väga suur sõnaõigus.

Aga kuidas sobivad kostüümid leiiti?

Samamoodi, noored valisid, mis kellelegi sobib. Nüüd on laod tühjakas rassiitud ja näitlejad riides.

Endla rahvas ka ei teadnud, kuidas see kõik välja kukub. Nüüd, natuke enne esietendust võin öelda, et ükskõik, milline tulemus on, protsess jääb meile meelde eluks ajaks ja loodetavasti ka noortele. Mina olen väga rõõmus – järelekas on tubli.

MEELI PARJÕGI